

- поліпшення якості продукції;
- зростання прибутковості та конкурентоспроможності.

До викликів, що постають в процесі діджиталізації можна віднести:

- недостатність фінансування та держпідтримки;
- низький рівень цифрових навичок у персоналу;
- проблеми кібербезпеки та захисту даних;
- недосконалість законодавства;
- нерозвиненість інфраструктури, логістики.

Отже, цифрові технології відкривають значні можливості для модернізації агросектору, але їх упровадження потребує комплексного системного підходу.

Список використаних джерел:

1. Марченко М. Діджиталізація процесів управління бізнес-діяльністю сільськогосподарських підприємств. Галицький економічний вісник Тернопільського національного технічного університету, 2023, 81.2: 133-139.

2. Черницька, Т.В., Іоніцой-Доценко, Є.Ю., & Петрикей, О.Ю. (2021). Економічні ефекти діджиталізації агропромислового комплексу на прикладі цукрової галузі. Стратегія економічного розвитку України, 49, 91-110. <https://doi.org/10.33111/ sedu.2021.49.091.110>

УДК 65:63

*Сисоліна Н.П., к.е.н., доцент;
Бордіян В.А.,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

ГОСПОДАРЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ АГРОПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У ринковій економіці будь-яка фірма працює в конкурентному середовищі і тому вимагає постійного вдосконалення. Основними способами отримання конкурентних переваг є: використання заходів щодо поліпшення їх діяльності та підвищення їх ефективності; оптимізування потенціалу ресурсів компанії; зменшення конкуренції, за рахунок, наприклад для агропідприємств, кооперації; зміни ринкового середовища. Проте війна в Україні впливає і трансформує ті правила, що існують на ринку, наприклад, з'явився рух волонтерства, який не вписується у ринкову економіку тощо.

Безпосередні збитки та непрямі втрати сільського господарства України внаслідок російської агресії аналітики KSE Агроцентр і Міністерства аграрної політики та продовольства оцінили в більше ніж \$40 млрд [1].

Не зважаючи на це функціонування агробізнесу показало свою життєздатність та необхідність суспільству як для забезпечення війська і українських споживачів, так і країнам до яких експортувалося зерно.

За даними Українського Клубу Аграрного Бізнесу, з початком російської агресії на території України, змінилася географія експорту. У довоєнний 2021 рік

частка експорту сільськогосподарської продукції до Європи складала 32%, за перші 10 місяців 2023 року цей показник зріс до 59% [2].

На сьогодні вже відбулася певна адаптація бізнесу до умов війни. Проте для продовження функціонування підприємцям необхідні нові замовлення, ринки збуту, інвестиції на розвиток, допомога у вирішенні проблем логістики [3], зокрема це стосується агропідприємств.

Оцінка економічної ефективності підприємства на основі показників, які характеризують ефективність різних аспектів господарської діяльності підприємства, дозволяє не тільки з'ясувати, як цей результат отримано, але і знайти шляхи його підвищення.

У свою чергу, існує визначення загальних резервів підвищеної економічної ефективності, вони багато в чому обумовлені специфікою підприємницької діяльності та фазами її розвитку.

Малий бізнес, завдяки своїй гнучкості, має більше шансів для відновлення навіть за умов воєнного стану.

Залежно від можливостей підприємство повинно виявляти резерви як явні, так і приховані (латентні). Тобто проводити ліквідацію причин різних позапланових втрат і перевитрат. Виявляти приховані резерви, які можна встановити лише при деталізованому аналізі, використовуючи методи порівняння показників господарської діяльності досліджуваної організації з даними інших організацій, а також методи функціонально-вартісного аналізу.

Підприємству необхідно враховувати комплекtnі резерви як мінімальну суму: трудових ресурсів, основних фондів, матеріальних ресурсів.

Підвищення ефективності використання основних засобів може відбуватися:

Інтенсивними напрямками – удосконалення структури основних засобів на підприємстві; технічна модернізація підприємства; механізація та автоматизація виробництва; вдосконалення технологічних процесів; скорочення проблемних фаз виробничого процесу; скорочення тривалості виробничого циклу; комбіноване використання та підвищення якості сировини тощо.

Екстенсивними напрямками – скорочення простоїв обладнання за рахунок підвищення якості ремонтних послуг; забезпечити своєчасне основне виробництво кваліфікованим персоналом, матеріалами, паливом; зменшення кількості несправного обладнання тощо.

Проте, на даний час, з'являються нові проблеми, наприклад нестача трудових ресурсів вплине на функціонування підприємств. Тобто для утримання працівників необхідно впроваджувати дієву систему мотивації.

Тому аналіз та обґрунтоване використання ресурсних факторів дозволить підприємству, навіть в умовах воєнного стану, визначити план заходів, спрямованих на поліпшення ефективної господарської діяльності завдяки своїм наявним можливостям.

Список використаних джерел:

1. Огляд збитків та втрат в АПК. Київська школа економіки. 2023. URL: <https://kse.ua/ua/>

2. Український клуб аграрного бізнесу. Стаття на тему «Український експорт продукції АПК: головні зміни з початку війни». 2023. Режим доступу: https://www.ucab.ua/ua/pres_sluzhba/novosti/ukrainskiy_eksport_produktsii_apk_golovni_zmini_z_pochatku_viyuni
3. Жарикова А. Бізнес під час війни: скільки підприємців почали працювати «на закордон». Економічна правда. 2022, 27 вересня. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/09/27/691914/>

УДК 339.137

*Сторожук О.В., к.е.н., доцент;
Панфілов В.В.,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

ПОБУДОВА КАРТИ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

В умовах дії воєнного стану в Україні, динамічних змін в економіці, частих кризових явищ в суспільстві зусилля підприємств усіх галузей та масштабів звернені на пошук способів захисту від ризиків та побудову дієздатної системи економічної безпеки. Безпека створює щит для підприємства від шкідливих дій зовнішніх агентів впливу, таких як конкуренція, економічні фактори, техногенні аварії, хакерські атаки, тероризм, природні катастрофи, соціальні заворушення тощо. Це дає можливість підприємствам підтримувати свою життєстійкість навіть у складних умовах крихкого, нелінійного, неспокійного та незбагненого світу [3]. Пандемія коронавірусної інфекції, яка лихоманила світ з 2019 року; руйнування ланцюгів постачання товарів і сировини через різні політичні причини; кліматичні аномалії та катастрофи, пов'язані з перегріванням планети спричинили відчутні труднощі у діяльності підприємств та трансформували економіки країн світу. Розв'язана Росією війна проти України вже призвела до загибелі тисяч людей, а також до економічних втрат в усьому світі.

Тож, в умовах сьогоденних безпрецедентних потрясінь для діяльності підприємств та безпеки персоналу належну увагу потрібно приділяти адаптивності менеджменту [2] та новим підходам до управління ризиками в системі економічної безпеки.

З метою систематизації та візуалізації усіх можливих ризиків, які впливають чи потенційно можуть впливати на діяльність підприємства, можна використовувати інструмент картографування ризиків [1]. Карта ризиків допомагає топ-менеджменту підприємства зрозуміти, які ризики є найбільш загрозливими, підвищити ефективність управління ризиками та зменшити негативний вплив ризиків на діяльність підприємства.

Комплексний процес, який включає в себе чотири етапи побудови карти ризиків підприємства в системі неперервного ризик-менеджменту для забезпечення економічної безпеки можна подати у вигляді схеми (рис. 1).

На етапі ідентифікації ризиків необхідно визначити всі загрози і можливості, що можуть впливати на підприємство, розглянути різні аспекти, такі